

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Esas Sayısı : 2015/53
Karar Sayısı : 2016/26
Karar Tarihi : 7.4.2016
R.G. Tarih-Sayısı : 28.07.2016-29784

İTİRAZ YOLUNA BAŞVURAN: İstanbul 3. Ağır Ceza Mahkemesi

İTİRAZIN KONUSU: 21.2.2014 tarihli ve 6526 sayılı Terörle Mücadele Kanunu ve Ceza Muhakemesi Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un 1. maddesiyle, 12.4.1991 tarihli ve 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu'na eklenen geçici 14. maddenin dördüncü fıkrasının birinci cümlesinde yer alan "...bulundukları aşamadan itibaren kovuşturmaya devam edilmek üzere..." ibaresinin Anayasa'nın 2., 10., 36. ve 38. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptaline karar verilmesi talebidir.

OLAY: Sanıklar hakkında "terör örgütü kurma veya yönetme, terör örgütüne üye olma ve terör örgütünün propagandasını yapma" suçlarından açılan kamu davasında, sanık müdafilerinin Anayasa'ya aykırılık iddialarını ciddi bulan Mahkeme, itiraz konusu kuralın iptali için başvurmuştur.

I- İPTALİ İSTENİLEN KANUN HÜKMÜ

6526 sayılı Kanun'un 1. maddesiyle 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu'na eklenen ve itiraz konusu kuralı da içeren geçici 14. madde şöyledir:

"GEÇİCİ MADDE 14- Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihte, 2/7/2012 tarihli ve 6352 sayılı Kanunun geçici 2 nci maddesi uyarınca görevlerine devam eden ağır ceza mahkemeleri ile bu Kanunla yürürlükten kaldırılan Terörle Mücadele Kanununun 10 uncu maddesi uyarınca görevlendirilen ağır ceza mahkemeleri kaldırılmıştır.

Kaldırılan bu ağır ceza mahkemelerinde görev yapan başkan ve üyeler ile Terörle Mücadele Kanunu kapsamındaki suçların soruşturmasında görevlendirilen hâkim ve Cumhuriyet savcıları, Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulunca, beşinci fıkra uyarınca devirlerin tamamlanmasından itibaren on gün içinde müktesepleri dikkate alınarak uygun görülecek bir göreve atanırlar.

Bu Kanunla yürürlükten kaldırılan Terörle Mücadele Kanununun 10 uncu maddesi uyarınca görevlendirilen Cumhuriyet savcılarınca yürütülen soruşturma dosyaları, bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihte, yetkili Cumhuriyet başsavcılıklarına devredilir.

*6352 sayılı Kanunun geçici 2 nci maddesi uyarınca görevlerine devam eden ağır ceza mahkemelerinde ve bu Kanunla yürürlükten kaldırılan Terörle Mücadele Kanununun 10 uncu maddesi uyarınca görevlendirilen ağır ceza mahkemelerinde derdest bulunan dosyalar, bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihte **bulundukları aşamadan itibaren kovuşturmaya devam edilmek üzere** yetkili ve görevli mahkemelere devredilir. Bu mahkemelerce verilip Yargıtay*

Cumhuriyet Başsavcılığında veya Yargıtayın dairelerinde bulunan dosyaların incelenmesine devam olunur.

Üçüncü ve dördüncü fıkralar uyarınca yapılacak devir işlemleri, bu Kanunla kaldırılan ağır ceza mahkemelerinde görevlendirilen hâkimler ile Cumhuriyet savcıları tarafından bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren on beş gün içinde sonuçlandırılır. Dosyaların devir işlemleri sonuçlandırılincaya kadar, gecikmesinde sakınca bulunan hâllerde, devredilen dosyalarla ilgili koruma tedbirleri hakkında karar vermeye bu mahkemelerin bulunduğu yer hâkim ve mahkemeleri yetkilidir. Ayrıca, bu Kanunla kaldırılan ağır ceza mahkemelerince verilip henüz gerekçesi yazılmamış olan hükümlerin gerekçeleri, bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren en geç on beş gün içinde yazılır. Kaldırılan mahkemelerde bulunan ve kesinleşen dosyalara ait arşiv ve emanetler ile diğer evrak ve dokümanlar Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu tarafından belirlenecek mahkeme veya mahkemelere devredilir ve müteakip işlem ve talepler bu mahkemelerce yerine getirilir veya karara bağlanır.

Mevzuatta Ceza Muhakemesi Kanununun mülga 250 nci maddesinin birinci fıkrasına göre görevlendirilen ağır ceza mahkemeleri ile Terörle Mücadele Kanununun 10 uncu maddesinin birinci fıkrasına göre görevlendirilen ağır ceza mahkemelerine yapılmış atıflar ağır ceza mahkemelerine; bu mahkemelerin üyelerine yapılmış atıflar Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulunca belirlenen Ankara Ağır Ceza Mahkemesine yapılmış sayılır. Mevzuatta Ceza Muhakemesi Kanununun mülga 250 nci maddesinin birinci fıkrası kapsamına giren suçlar ile Terörle Mücadele Kanununun 10 uncu maddesinin dördüncü fıkrası kapsamına giren suçlara yapılan atıflar, Türk Ceza Kanununda yer alan;

a) Örgüt faaliyeti çerçevesinde işlenen uyuşturucu ve uyarıcı madde imal ve ticareti suçu veya suçtan kaynaklanan malvarlığı değerini aklama suçuna,

b) Haksız ekonomik çıkar sağlamak amacıyla kurulmuş bir örgütün faaliyeti çerçevesinde cebir ve tehdit uygulanarak işlenen suçlara,

c) İkinci Kitap Dördüncü Kısımın Dört, Beş, Altı ve Yedinci Bölümünde tanımlanan suçlara (305, 318, 319, 323, 324, 325 ve 332 nci maddeler hariç),

yapılmış sayılır.

Bu Kanunla yürürlükten kaldırılan Terörle Mücadele Kanununun 10 uncu maddesi kapsamına giren suçlarla ilgili olarak bu maddenin yürürlüğe girdiği tarih itibarıyla açılmış olan davalarda, sanığın taşıdığı kamu görevlisi sıfatı dolayısıyla hakkında soruşturma yapılabilmesi için izin veya karar alınması gerektiğinden bahisle durma veya düşme kararı verilemez.”

II- İLK İNCELEME

1. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü hükümleri uyarınca, Zühtü ARSLAN, Alparslan ALTAN, Burhan ÜSTÜN, Serruh KALELİ, Osman Alifeyyaz PAKSÜT, Recep KÖMÜRCÜ, Engin YILDIRIM, Nuri NECİPOĞLU, Hicabi DURSUN, Celal Mümtaz AKINCI, Erdal TERCAN, M. Emin KUZ, Hasan Tahsin GÖKCAN, Kadir ÖZKAYA ve Rıdvan GÜLEÇ’in katılımlarıyla 17.6.2015 tarihinde yapılan ilk inceleme toplantısında, dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

III- ESASIN İNCELENMESİ

2. Başvuru kararı ve ekleri, Raportör Sadettin CEYHAN tarafından hazırlanan işin esasına ilişkin rapor, itiraz konusu kanun hükmü, dayanan ve ilgili görülen Anayasa kuralları ve bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

A- İtirazın Gerekçesi

3. Başvuru kararında özetle, özel yetkili mahkemelerin ve tabii hakim ilkesine aykırı düzenlemelerin hukuk güvenliği ve eşitlik ilkelerine aykırı olduğu, özel yetkili ağır ceza mahkemelerinde derdest bulunan dosyaların itiraz konusu kural uyarınca yetkili ve görevli mahkemelere bulundukları aşamadan itibaren kovuşturmaya devam edilmek üzere devredilmesinin yargılamanın sonucunu değiştirecek nitelikte bir kanunun yürürlüğe konulması anlamına geldiği ve bu durumun silahların eşitliği ilkesiyle bağdaşmadığı, ayrıca özel yetkili ağır ceza mahkemeleri tarafından yürütülen kovuşturmaların yeni kovuşturma makamları tarafından yeni mevzuat çerçevesinde baştan itibaren ele alınmayıp bulundukları aşamadan itibaren devam edecek olmasının kanuna aykırı delil teşkil edebilecek bir durum ortaya çıkardığı ifade edilerek kuralın, Anayasa'nın 2., 10., 36. ve 38. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

B- Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

4. 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 43. maddesi uyarınca, ilgisi nedeniyle itiraz konusu kural Anayasa'nın 37. ve 142. maddeleri yönünden de incelenmiştir.

5. 3713 sayılı Kanun'un geçici 14. maddesinin dördüncü fıkrasında, 6352 sayılı Kanun'un geçici 2. maddesi uyarınca görevlerine devam eden ağır ceza mahkemelerinde ve bu Kanunla yürürlükten kaldırılan Terörle Mücadele Kanunu'nun 10. maddesi uyarınca görevlendirilen ağır ceza mahkemelerinde derdest bulunan dosyaların, bu Kanun'un yürürlüğe girdiği tarihte bulundukları aşamadan itibaren kovuşturmaya devam edilmek üzere yetkili ve görevli mahkemelere devredileceği öngörülmektedir. Söz konusu fıkra da yer alan "...bulundukları aşamadan itibaren kovuşturmaya devam edilmek üzere..." ibaresi, itiraz konusu kuralı oluşturmaktadır.

6. Anayasa'nın 2. maddesinde belirtilen hukuk devleti, insan haklarına dayanan, bu hak ve özgürlükleri koruyup güçlendiren, eylem ve işlemleri hukuka uygun olan, her alanda adaletli bir hukuk düzeni kurup bunu geliştirerek sürdüren, hukuk güvenliğini sağlayan, Anayasa'ya aykırı durum ve tutumlardan kaçınan, hukuku tüm devlet organlarına egemen kılan, Anayasa ve yasalarla kendini bağlı sayan, yargı denetimine açık olan devlettir.

7. Anayasa'nın 36. maddesinin birinci fıkrasında, "*Herkes, meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı ve davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir.*" hükmüne yer verilmiştir. Buna göre, hak arama özgürlüğünün en önemli iki ögesini oluşturan iddia ve savunma haklarını kısıtlayacak, bu hakların eksiksiz kullanımını engelleyecek ve adil yargılanmaya engel olacak yasa kurallarının Anayasa'nın 36. maddesine aykırılık oluşturacağı açıktır. Maddeyle güvence altına alınan hak arama özgürlüğü ve adil yargılanma hakkı, kendisi bir temel hak niteliği taşımasının yanında, diğer temel hak ve

özgürlüklerden gereken şekilde yararlanılmasını ve bunların korunmasını sağlayan en etkili güvencelerden biridir.

8. Anayasa'nın 142. maddesinde, *“Mahkemelerin kuruluşu, görev ve yetkileri, işleyişi ve yargılama usulleri kanunla düzenlenir.”* hükmüne yer verilmiştir. Anılan maddeyle bir yandan söz konusu alanlarda kanun dışındaki düzenleyici işlemlerle düzenlemeler yapılması yasaklanarak bireylere *“kanuni güvence”* sağlanırken, diğer yandan usul kanunlarının Anayasa'ya uygun olmak koşulu ile düzenlenmesi hususunda kanun koyucuya takdir yetkisi tanınmıştır. Anayasa'nın 37. maddesinde, *“Hiç kimse kanunen tabi olduğu mahkemeden başka bir merci önüne çıkarılamaz. Bir kimseyi kanunen tabi olduğu mahkemeden başka bir merci önüne çıkarma sonucunu doğuran yargı yetkisine sahip olağanüstü merciler kurulamaz.”* denilmektedir. Suçun işlenmesinden veya çekişmenin doğmasından önce davayı görececek yargı yerinin belirlenmiş olması şeklinde tanımlanan doğal yargıç kavramı, adil yargılanma hakkının en önemli ögesi olan *“kanuni, bağımsız ve tarafsız bir mahkeme önünde yargılanma”* hakkının temelini oluşturmaktadır.

9. Anayasa'nın 37. maddesinde düzenlenen doğal yargıç ilkesi, yargılama makamlarının suçun işlenmesinden veya çekişmenin meydana gelmesinden sonra kurulmasına ya da yargıcın atanmasına engel oluşturur; sanığın veya davanın taraflarına göre yargıç atanmasına olanak vermez. Söz konusu ilkeyle suçun işlenmesinden sonra çıkarılacak bir yasa ile oluşturulacak mahkeme önüne davanın götürülmesi ve böylece *“kişiye”* ya da *“olaya”* özgü mahkeme kurulması yasaklanmıştır. İtiraz konusu kuralın, belirli bir suçun işlenmesinden sonra bu suça ilişkin davayı görececek yargı yerini belirlemeyi amaçlamaması, yürürlüğü müteakip kapsamına giren tüm davalara uygulanması nedeniyle, doğal yargıç ilkesine aykırı bir yönü bulunmamaktadır.

10. Hukuk devletinde kanun koyucu, yargılama hukukuna ilişkin kuralları belirleme ve bu çerçevede soruşturma makamlarının belirlenmesi, mahkemelerin kuruluşu, yapısı, görev ve yetkileri, işleyişi ve yargılama usulleri hakkında Anayasa kurallarına bağlı olmak koşuluyla ihtiyaç duyduğu düzenlemeyi yapabilir. Bu anlamda bir davaya bakmakla yetkili ve görevli mahkemenin yeniden belirlenmesi yargılama usulünde yapılan bir değişiklik olup anayasal sınırlar dâhilinde yasama organının takdirindedir. Bu kapsamda, suçun niteliği veya suç işlediği iddia edilen kişinin konumu gözetilerek yetkili ve görevli mahkeme belirlenebileceği gibi bu düzenlemelerde daha sonra değişiklik de yapılabilir. Aksi düşüncenin kabulü, mevcut mahkemelerin yetki ve görevlerinde değişiklik yapılamaması sonucuna yol açacaktır. Oysa yargılama usullerinin düzenlenmesi konusunda yasama organına yetki veren Anayasa'nın 142. maddesinin bu sonucu amaçlamadığı açıktır. Bununla birlikte kanun koyucunun kendisine tanınan yargılama usullerinin belirlenmesine ilişkin takdir yetkisini kullanırken hukukun genel ilkelerine, Anayasa'daki kurallara, özellikle de hukuk devleti ilkesine ve adil yargılanma hakkına uygun hareket etmesi ve bu takdir yetkisini anayasal sınırlar içinde adalet, hakkaniyet ve kamu yararı ölçütlerini göz önünde tutarak kullanması gerekir.

11. Ceza yargılamasının asıl amacı maddi gerçeğe ulaşılmasıdır. Maddi gerçeğe ulaşılabilmesinin önemli şartlarından birisini de adil ve etkin bir şekilde yürütülen ceza kovuşturması oluşturmaktadır. Ceza yargılamasında soruşturma ve kovuşturma evreleri bir bütün olup adil yargılanma hakkı, soruşturma evresinde olduğu gibi kovuşturma evresi yönünden de geçerlidir. Kovuşturmanın etkinliğini oluşturan en önemli unsurlardan birisi de kovuşturmanın mümkün olan en kısa sürede bitirilmesidir.

12. Terörle Mücadele Kanunu’nun geçici 14. maddesi uyarınca, 6352 sayılı Kanun’un geçici 2. maddesi gereği görevlerine devam eden ağır ceza mahkemelerinde ve Terörle Mücadele Kanunu kapsamına giren suçlara bakmakla görevli özel yetkili ağır ceza mahkemelerinde görülmekte olan dosyaların genel yetkili ağır ceza mahkemelerine devri öngörüldükten sonra devredilen dosyalara ilişkin kovuşturmaların 6526 sayılı Kanun’un yürürlüğe girdiği tarihte bulunulan aşamadan itibaren kovuşturma yapılmaya devam edilmesi kabul edilmiştir.

13. İtiraz konusu kuralla kovuşturma evresinde daha önce yürütülen usul işlemlerinin tekrarlanması suretiyle kovuşturmaların uzamasının önüne geçilip devam eden davaların mümkün olan en kısa sürede çözülmesi ve karara bağlanması amaçlanmıştır. Yargılama usulünü düzenlemeye ilişkin olan kural, kanun koyucunun takdir yetkisi kapsamındadır. Bu yönüyle kural, davaların mümkün olan en kısa sürede sonuçlandırılmasını öngören Anayasa’nın 141. maddesi ile de uyumlu olup kuralda hukuk devleti ilkesine aykırı bir yön bulunmamaktadır.

14. Kişilere yargı mercileri önünde dava ve savunma hakkı tanınması “*silahların eşitliği*” ilkesi ışığında, hakkaniyete uygun yargılamanın da temelini oluşturmaktadır. Silahların eşitliği ilkesi, davanın taraflarının yargılama sırasında usul hükümleri yönünden eşit konumda bulunmasını öngörmekte, davanın tarafları arasında hakkaniyete uygun bir dengenin varlığını gerekli kılmaktadır. Ayrıca bu ilke, bir tarafı diğer tarafın karşısında önemli ölçüde dezavantajlı bir konuma düşürmeyen koşullar altında, her bir tarafa deliller de dâhil olmak üzere davasını sunmasına yönelik makul bir imkân sağlanmasını gerekli kılmaktadır.

15. İtiraz konusu kuralla genel yetkili ağır ceza mahkemelerine devredilmesi öngörülen dosyaların bulundukları aşamadan itibaren kovuşturmaya devam edileceği hüküm altına alınmakla birlikte, ceza yargılamasındaki re’sen kovuşturma ilkesi uyarınca hâkim maddi gerçeğin ortaya çıkarılmasını teminen kovuşturmanın her aşamasında, daha önceki aşamalara dönebilme imkânına sahip bulunmaktadır. Başka bir deyişle itiraz konusu kural, kovuşturmalara bulundukları aşamadan itibaren devam edilmesini öngörmekle birlikte, mahkemelere maddi gerçeğin araştırılmasına yönelik herhangi bir kısıtlama getirmemekte, tarafların iddia ve savunması üzerine veya re’sen gerekli görülmesi halinde keşif, bilirkişi incelemesi, tanık dinleme, iddia ve savunma makamlarının dinlenmesi gibi usul işlemlerinin tekrarlanması suretiyle kovuşturmanın önceki aşamalarına dönülmesini yasaklamamaktadır. Bu nedenle, yargılamaların bulundukları aşamadan itibaren devam edecek olmasının davaların önceki aşamalarına yönelik inceleme yapılabilmesine engel oluşturduğu iddiası yerinde değildir. Bu yönüyle kuralın adil yargılama hakkını engellediği söylenemez.

16. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa’nın 2., 36., 37. ve 142. maddelerine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

17. Kuralın, Anayasa’nın 10. ve 38. maddeleriyle ilgisi görülmemiştir.

IV- SONUÇ

21.2.2014 tarihli ve 6526 sayılı Terörle Mücadele Kanunu ve Ceza Muhakemesi Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun’un 1. maddesiyle 12.4.1991 tarihli ve 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu’na eklenen geçici 14. maddenin dördüncü fıkrasının birinci cümlesinde yer alan “...*bulundukları aşamadan itibaren kovuşturmaya devam*

Esas Sayısı : 2015/53
Karar Sayısı : 2016/26

edilmek üzere...” ibaresinin Anayasa’ya aykırı olmadığına ve itirazın REDDİNE, 7.4.2016 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan	Başkanvekili	Başkanvekili
Zühtü ARSLAN	Burhan ÜSTÜN	Engin YILDIRIM

Üye	Üye	Üye
Serdar ÖZGÜLDÜR	Serruh KALELİ	Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Üye	Üye	Üye
Recep KÖMÜRCÜ	Alparslan ALTAN	Nuri NECİPOĞLU

Üye	Üye	Üye
Hicabi DURSUN	Celal Mümtaz AKINCI	Erdal TERCAN

Üye	Üye	Üye
Muammer TOPAL	M. Emin KUZ	Hasan Tahsin GÖKCAN

Üye	Üye
Kadir ÖZKAYA	Rıdvan GÜLEÇ